

Współczesna Gospodarka

Contemporary Economy
Electronic Scientific Journal
www.wspolczesnagospodarka.pl

Vol. 6 Issue 1 (2015) 1–11
ISSN 2082–677X

DETERMINANTY KONKURENCYJNOŚCI DANII, FINLANDII I SZWECJI A SPOWOLNIENIE GOSPODARCZE W LATACH 2007–2013

Leszek Leśniewski

Streszczenie

W artykule porównano determinanty konkurencyjności krajów nordyckich, na tle gospodarek zaliczanych do innowacyjnych. Analizie zostały poddane strukturalne determinanty konkurencyjności w latach 2007–2013, zgodnie z metodologią wykorzystywaną przez *World Economic Forum*, *IMD World Competitiveness Center* oraz *United Nations Development Programme*. Wysoki poziom rozwoju technologicznego, dobra jakość instytucji państwowych oraz stabilność makroekonomiczna, potwierdzają wysoką konkurencyjność badanych krajów. Dania, Finlandia i Szwecja jako gospodarki innowacyjne, zajmują wysokie miejsca w międzynarodowych rankingach konkurencyjności. Istotę międzynarodowej konkurencyjności krajów nordyckich potwierdzają mechanizmy współczesnego kryzysu finansowego.

Słowa kluczowe: kryzys finansowy, kraje nordyckie, konkurencyjność gospodarki

Wstęp

Dane makroekonomiczne Danii, Finlandii i Szwecji, a także reakcja na globalny kryzys finansowy¹, potwierdzają wysoką konkurencyjność tych krajów, na tle krajów wysokorozwiniętych. W licznych rankingach konkurencyjności międzynarodowej gospodarek poszukuje się kluczowych czynników sukcesu krajów nordyckich² oraz rozwiązań dla innych państw.

¹ Dla celów niniejszej pracy przyjęto definicję globalnego kryzysu finansowego, jako kryzysu zapoczątkowanego w 2007 r. W pracy pojęcie to będzie stosowane zamiennie z określeniami kryzys globalny, kryzys finansowy. S. Claessens, M. A. Kose, *Financial Crises: Explanations, Types, and Implications*, IMF Working Paper WP/13/28, International Monetary Fund, Washington 2013.

² Zdając sobie sprawę z przyjętego uproszczenia terminologicznego, w niniejszej pracy kraje nordyckie zdefiniowano, jako wybrane kraje Europy Północnej należące do Unii Europejskiej, to jest Dania, Finlandia i Szwecja. E. Tornqvist, *Scandinavian or Nordic?*, Europe – The Nordic Countries, Yearbook of European Studies 10, s. 1–11, 1998.

W pracy podjęto próbę odpowiedzi na pytanie badawcze: Czy i w jakim zakresie, globalny kryzys finansowy wpłynął na konkurencyjność międzynarodową Danii, Finlandii i Szwecji? Obszarem badawczym artykułu jest konkurencyjność Danii, Finlandii i Szwecji na tle gospodarek zaliczanych do innowacyjnych. Celem artykułu jest ocena stopnia, w jakim globalny kryzys wpłynął na konkurencyjność Danii, Finlandii i Szwecji oraz identyfikacja głównych determinant konkurencyjności tych krajów w latach 2007–2013.

W artykule przyjęto tezę: międzynarodowa przewaga konkurencyjna Danii, Finlandii i Szwecji przyczyniła się do mniejszego stopnia materializacji kryzysu w badanych krajach. Metodami badawczymi, które posłużyły realizacji tak sformułowanego celu oraz weryfikacji tak sformułowanej tezy, są analiza literatury przedmiotu oraz statystyczna analiza porównawcza.

W pierwszym rozdziale artykułu przedstawiono przegląd definicji konkurencyjności międzynarodowej gospodarek. Część druga poświęcona jest pozycji krajów nordyckich w wybranych raportach. W części trzeciej zaprezentowano implikacje kryzysu dla determinant konkurencyjności Danii, Finlandii i Szwecji.

1. Definiowanie konkurencyjności gospodarek zaliczanych do innowacyjnych

Konkurencyjność oznacza umiejętność konkurowania (działania i przetrwania w konkurencyjnym otoczeniu), w ujęciu mikro–mikro, mikro, mezo, makro, regionalnym i globalnym, i jest pojęciem odnoszącym się do rynkowego sposobu regulacji³. O złożoności tego zagadnienia świadczy brak wypracowania jednoznacznej i powszechnie przyjmowanej definicji⁴.

W literaturze przedmiotu występują zróżnicowane definicje międzynarodowej konkurencyjności gospodarki danego kraju⁵. Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki to jej zdolność do czerpania korzyści z długookresowego wzrostu gospodarczego.⁶ Stabilne otoczenie polityczne, prawne i dobra polityka makroekonomiczna są podstawą sprawnego funkcjonowania gospodarki i jej konkurencyjności⁷. Konkurencyjność międzynarodowa to część teorii ekonomii, analizująca fakty i politykę, które kształtują zdolność kraju do tworzenia i utrzymania otoczenia wspierającego tworzenie wartości przez przedsiębiorstwa i więcej dobrobytu mieszkańców⁸. Konkurencyjność definiowana jest jako zbiór instytucji, polityk i czynników, które określają poziom wydajności kraju⁹. Konkurencyjność gospodarki to jej zdolność do zapewnienia mieszkańcom wysokiego i rosnącego standardu życia oraz szerokiego

³ M. Gorynia, (red.), *Luka konkurencyjna na poziomie przedsiębiorstwa a przystąpienie Polski do Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2002.

⁴ Omawiając definicje konkurencyjności należy też zwrócić uwagę na rozróżnienie między pozycją konkurencyjną oraz zdolnością konkurencyjną. Analiza wszystkich aspektów związanych z konkurencyjnością wykracza poza ograniczone ramy niniejszego opracowania. Por. z N. Daszkiewicz, (red.), *Konkurencyjność, Poziom makro, mezo i mikro*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008; M., Gorynia, op. cit.

⁵ Ze względu na cel niniejszego opracowania, w rozdziale dokonano przeglądu wybranych definicji oraz problematyki międzynarodowej konkurencyjności gospodarki. Por. z M. Noga, M. K. Stawicka, (red.), *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, CeDeWu Wydawnictwo, Warszawa 2008; J. Misala, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011.

⁶ W literaturze przedmiotu można znaleźć prace naukowe, w których poddawana jest negacji konkurencyjność międzynarodowa, poprzez niemożliwość rozpatrywania jej na płaszczyźnie gospodarki. Por. z P. Krugman, *Competitiveness: a dangerous obsession*, *Foreign Affairs March/ April*, s. 28–44, 1994.

⁷ M. Porter, *The Competitive Advantage of Nations*, *Harvard Business Review March – April 1990*, s. 73 – 91, 1990.

⁸ IMD World Competitiveness Center, *The World Competitiveness Yearbook 2011*, Lausanne 2011.

⁹ World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2010–2011*, Geneva 2010.

dostępu do zatrudnienia, opartych na trwałych podstawach¹⁰. Międzynarodowa konkurencyjność to zdolność do osiągania przez podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie danego kraju, korzyści z tytułu uczestnictwa w międzynarodowym podziale pracy, i w związku z tym sprzyjających podwyższaniu poziomu szeroko rozumianego dobrobytu obywateli oraz zapewnieniu stabilności rozwoju gospodarczego w ujęciu średnio – i długookresowym¹¹.

Na podstawie literatury przedmiotu, o konkurencyjności gospodarki w dużym stopniu decydują determinanty związane m.in. z: zasobami naturalnymi, ludzkimi i kapitałowymi, systemem polityczno–gospodarczym, infrastrukturą ekonomiczną, jakością i stabilnością instytucji, otoczeniem międzynarodowym, postępem technologicznym oraz innowacjami¹².

Kraje powinny posiadać zdolność do generowania innowacji¹³, których decydującą rolę jest osiągnięcie przewagi konkurencyjnej w ujęciu międzynarodowym¹⁴. W literaturze przedmiotu wymieniane są cztery determinanty uzyskania przez kraj innowacyjny międzynarodowej przewagi konkurencyjnej, tj.: wyposażenie w czynniki wytwórcze, czynniki popytowe, kształtowanie się odpowiedniego układu branżowego, warunki tworzenia i zarządzania przedsiębiorstwami¹⁵. Przez innowacyjność gospodarki należy rozumieć zdolność i motywację do poszukiwania i wykorzystywania w praktyce wyników prac badawczych i rozwojowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków¹⁶. Gospodarki innowacyjne cechują się wysoką zdolnością i skłonnością do wytwarzania nowych i doskonalenia istniejących produktów i usług, przy użyciu najbardziej zaawansowanych metod i technologii¹⁷. W ślad za literaturą przedmiotu, czynnikami determinującymi zdolność kraju do innowacji są m.in.: poziom rozwoju gospodarczego kraju, poziom edukacji społeczeństwa, zasoby kapitału, poziom zaawansowania technologicznego kraju, polityka gospodarcza, otoczenie konkurencyjne¹⁸. Podsumowując powyższe definicje konkurencyjności skupiają się na ocenie wyników gospodarczych – dokonywanej na podstawie porównań międzynarodowych – oraz źródłach osiągniętej pozycji gospodarczej.

2. Miejsce krajów nordyckich w wybranych rankingach konkurencyjności

Rankingi konkurencyjności międzynarodowej są użytecznymi instrumentami do oceny stanu i zmian międzynarodowej zdolności konkurencyjnej danego kraju¹⁹. Stosowane

¹⁰ European Commission, *European Competitiveness Report 2010*, Brussels 2010; European Commission, *European Competitiveness Report 2012*, Brussels 2012.

¹¹ J. Misala, op.cit.

¹² Por. z D. E. Fair, R. Raymond, *The Competitiveness of Financial Institutions and Centres in Europe*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Boston, London 1994; W. Bieńkowski, (red.), *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, Working Papers nr 284 World Economy Research Institute, Warszawa 2008.

¹³ W artykule przyjęto definicję: Innowacyjność oznacza wprowadzenie nowych oraz doskonalenie i rozwój istniejących technologii, rozwiązań, a także infrastruktury. Innowacyjność jest zjawiskiem korzystnym dla rozwoju społeczno–gospodarczego kraju. Por. z J. Schumpeter, *Teoria rozwoju gospodarczego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1960.

¹⁴ M. Porter, op.cit.

¹⁵ M. Delgado, C. Ketels, M. Porter, S. Stern, *The Determinants of National Competitiveness*, The National Bureau of Economic Research Working Paper No. 18249, Cambridge 2012.

¹⁶ S. Stern, M. Porter, J. Furman, *The Determinants of National Innovative Capacity*, The National Bureau of Economic Research Working Paper No. 7876, Cambridge 2000.

¹⁷ S. Marciniak, *Innowacyjność i konkurencyjność gospodarki*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.

¹⁸ Por. z S. Stern, M. Porter, J. Furman, op.cit.

¹⁹ W literaturze przedmiotu można znaleźć wiele krytycznych uwag co do metodologii oraz niespójności rankingów sporządzanych przez poszczególne organizacje. Z tego względu, prawidłowa ocena zdolności konkurencyjności gospodarki wymaga oceny wyników gospodarczych (dokonywanych na podstawie porównań międzynarodowych) oraz analizy źródeł osiągniętej pozycji gospodarczej m.in.: zasobów ludzkich, kapitału, technologii, inno-

metodologie są tak skonstruowane, aby można było ocenić poziom konkurencyjności danej gospodarki za pomocą jednego wskaźnika, obliczanego na podstawie skomplikowanego algorytmu opartego na szczegółowych czynnikach. W pracy zaprezentowano wybrane wyniki raportów, które uznano za najlepiej odzwierciedlające poziom konkurencyjności krajów nordyckich w latach 2007–2013.

Dania, Finlandia i Szwecja znajdują się w ścisłej czołówce najlepiej rozwiniętych i najbardziej innowacyjnych gospodarek na świecie. Potwierdzają to metodologie wykorzystywane przez *World Economic Forum (WEF)*, *IMD World Competitiveness Center (IMD)* oraz *United Nations Development Programme (UNDP)*²⁰.

Ranking konkurencyjności sporządzany przez *World Economic Forum* i publikowany w *The Global Competitiveness Report*, określa zdolności poszczególnych państw do zapewnienia długookresowego wzrostu gospodarczego. W ocenie przedstawicieli WEF, konkurencyjność gospodarki odnosi się do zdolności danego kraju do osiągnięcia wysokiego i stałego wzrostu PKB *per capita*. *Global Competitiveness Index (GCI)* ocenia – na podstawie potencjału technologicznego, jakości instytucji i prowadzonej polityki gospodarczej – zdolność konkurencyjną poszczególnych krajów²¹. Indeks GCI konstruowany w oparciu o badania ankietowe kadry zarządzającej, przyjmuje wartości od 1 do 7²².

Dania, Finlandia i Szwecja, w tym rankingu zaliczane są do krajów, które opierają swoje gospodarki na innowacjach. Zgodnie z raportami WEF, kraje nordyckie znajdują się od wielu lat w grupie państw dysponujących silnie konkurencyjną gospodarką. Najwyższy indeks GCI (*Global Competitiveness Index*) gospodarki nordyckie osiągnęły: Dania 5,58 (ranking 2008–2009), Finlandia 5,55 (ranking 2012–2013), Szwecja 5,61 (ranking 2011–2012). Dania osiągnęła najlepszy wynik w najgłębszej fazie kryzysu globalnego, natomiast Finlandia i Szwecja w okresie kiedy ustępowały skutki współczesnego kryzysu finansowego.

W analizowanym okresie Dania, Finlandia i Szwecja znalazły się w pierwszej piętnastce rankingu. Gospodarka Danii, w tym rankingu w 2007 r. znajdowała się na 3. miejscu na 34 oceniane kraje wysokorozwinięte. Natomiast w 2013 r. na 37 wysokorozwiniętych ocenianych państw, zajęła 15. miejsce – notując najwyższy spadek spośród badanych krajów. Finlandia w 2007 r. zajęła 6. miejsce w rankingu, natomiast w 2013 r. zajęła 3. miejsce w rankingu. W przypadku Szwecji, został odnotowany spadek z 4. miejsca w 2007 r., na 6. miejsce w 2013 r. W latach 2007–2013 dla pozycji konkurencyjnej krajów nordyckich w rankingach WEF, zostały odnotowane trendy: malejący w Danii, rosnący w Finlandii oraz boczny w Szwecji.

Kolejny ranking konkurencyjności międzynarodowej gospodarek, sporządzany przez *IMD World Competitiveness Center*, w mniejszym stopniu uwzględnia aspekty teoretyczne i metodologiczne, niż wcześniej omówiony ranking²³. Wskaźnik konkurencyjności publikowany

wacyjności, czynników decydujących o alokacji tych zasobów i ich tworzeniu, regulacji oraz jakości instytucji. Por. m.in. z M. Noga, M. K. Stawicka, op.cit.

²⁰ I. Karppi, *Competitiveness in the Nordic Economies*, Nordregio Working Paper 2001:2, Stockholm 2001.

²¹ *World Economic Forum* badania dotyczące konkurencyjności poszczególnych krajów opiera na 12 zasadniczych filarach ujętych w trzy grupy czynników: podstawowe (jakość instytucji państwowych, infrastruktura, stabilność makroekonomiczna, ochrona zdrowia i oświata), zwiększające efektywność (szkolnictwo wyższe i badania naukowe, efektywność rynku dóbr, efektywność rynku pracy, efektywność rynku finansowego, rozwój technologiczny, wielkość rynku) oraz innowacyjne i zwiększające zaawansowanie technologiczne (zadowolenie biznesowe, innowacyjność gospodarki).

²² Por. z raportami *World Economic Forum The Global Competitiveness Report* za lata 2008–09, 2009–10, 2010–11, 2011–12, 2012–13, 2013–14.

²³ *IMD World Competitiveness Center* wyróżnia cztery grupy czynników określających konkurencyjność, do których należą: wyniki ekonomiczne (gospodarka wewnętrzna, handel międzynarodowy, inwestycje międzynarodowe, zatrudnienie, ceny), efektywność rządu (finanse publiczne, polityka fiskalna, rami instytucjonalne, ustawodawstwo działalności gospodarczej, rami społeczne), efektywność biznesu (produktywność i efektywność, rynek pracy, finanse, zasady zarządzania, postawy i wartości) oraz infrastruktura (infrastruktura podstawowa, infrastruktura technologiczna, infrastruktura naukowa, zdrowie i środowisko, edukacja).

przez IMD może przyjmować wartości od 0 do 100. Podstawowymi źródłami informacji o analizowanych krajach, wykorzystywanymi w badaniach, są oficjalne informacje państwowe, raporty korespondentów IMD oraz wiadomości ze środków masowego przekazu²⁴.

Dania, Finlandia i Szwecja, w rankingu IMD znajdują się grupie krajów, w których PKB *per capita* przekracza 20000USD. W okresie 2007–2013 badane kraje znalazły się w pierwszej dwudziestce rankingu IMD. Maksymalną wartość WCS (*World Competitiveness Scoreboard*) kraje nordyckie osiągnęły: Dania 91,9 (ranking 2007), Finlandia 88,3 (ranking 2009), Szwecja 94,0 (ranking 2011). Spośród badanych krajów, tylko w przypadku Szwecji odnotowana została taka sama prawidłowość osiągnięcia maksymalnej wartości wskaźnika konkurencyjności, jak w raporcie WEF. W 2007 r. Dania zajęła 5. miejsce na 33 kraje z najwyższym poziomem PKB *per capita* przekraczającym 10000USD. Natomiast w 2013 r. konkurencyjność została oceniona na 12. miejscu na 33 kraje z najwyższym poziomem PKB *per capita* przekraczającym 20000USD. W raporcie IMD – w przeciwieństwie do WEF – Finlandia spadała z 17. miejsca w 2007 r. na 20. miejsce w 2013 r. Odmienna prawidłowość została odnotowana w przypadku Szwecji, wzrost z 9. miejsca w 2007 r. na 4. miejsce w 2013 r. W badanym okresie dla pozycji konkurencyjnej krajów nordyckich w rankingach IMD, zostały odnotowane trendy: malejący w Danii i w Finlandii oraz rosnący w Szwecji.

Human Development Index (HDI) opracowywany przez *United Nations Development Programme* jest średnią arytmetyczną trzech wskaźników dotyczących kryteriów wykorzystywanych bezpośrednio w procesie oceny.²⁵ Wyliczany jest na podstawie wskaźnika oczekiwanej długości życia, wskaźnika edukacji oraz wskaźnika produktu krajowego brutto. Informuje on o stopniu rozwoju społecznego danego kraju w skali od 0 do 1²⁶.

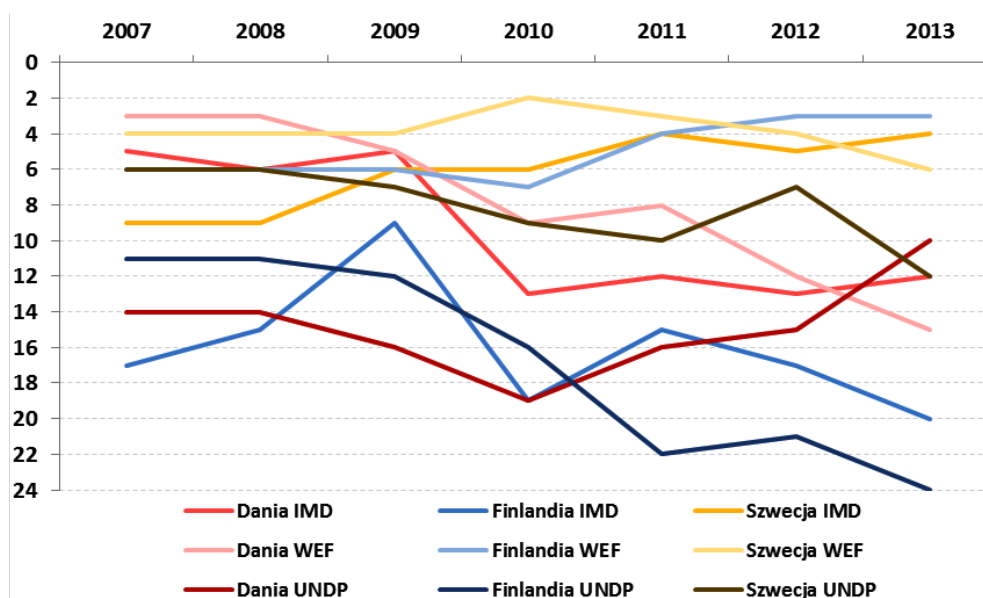
Kraje nordyckie w raporcie znajdują się w grupie gospodarek bardzo wysokorozwiniętych. W badanym okresie, Dania, Finlandia i Szwecja znalazły się średnio w pierwszej dwudziestce rankingu UNDP. Maksymalną wartość HDI kraje te osiągnęły w 2009 r.: Dania 0,955, Finlandia 0,959, Szwecja 0,963. W raporcie UNDP – w przeciwieństwie do WEF i IMD – w Dania został odnotowany wzrost z 14. miejsca w 2007 r. (na 70 krajów wysokorozwiniętych) na 10. miejsce w 2013 r. (na 49 krajów bardzo wysokorozwiniętych). W 2007 r. Finlandia zajęła 11. miejsce, natomiast w 2013 r. 24. miejsce. W przypadku Szwecji, nastąpił spadek z 6. miejsca w 2007 r. na 12. miejsce w 2013 r. W latach 2007–2013 dla pozycji krajów nordyckich w rankingach UNDP, zostały odnotowane trendy: rosnący w Danii, malejący w Finlandii i w Szwecji (rysunek 1).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że wykorzystanie rankingów do oceny konkurencyjności gospodarek, pozwala na dokonanie porównań międzynarodowych. Poszczególne indeksy nawiązują do wybranych sfer funkcjonowania gospodarki, przez co miejsca krajów nordyckich w wybranych rankingach konkurencyjności są silnie zróżnicowane. Występujący brak korespondencji pomiędzy poszczególnymi raportami, wymusza dokonanie oceny konkurencyjności tych krajów, zgodnie z przyjętą metodologią.

²⁴ Por. z raportami IMD World Competitiveness Center *The World Competitiveness Yearbook* za lata 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013.

²⁵ *United Nations Development Programme* wyróżnia trzy czynniki pod kątem których oceniane są kraje prezentowane w rankingu, tj.: długości życia (średnia długość wieku mieszkańców danego kraju), upowszechnienia edukacji (stopień analfabetyzmu osób dorosłych, odsetek obywateli w szkołach podstawowych, średnich i wyższych), standard życia (produkt krajowy brutto *per capita*).

²⁶ Por. z raportami United Nations Development Programme *Human Development Report* za lata 2007, 2009, 2010, 2011, 2013, 2014.

Rysunek 1. Pozycja Danii, Finlandii i Szwecji w raportach IMD World Competitiveness Center (IMD), World Economic Forum (WEF) i United Nations Development Programme (UNDP) w latach 2007–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z IMD World Competitiveness Center (2007–2013), World Economic Forum (2008–2013), United Nations Development Programme (2007–2014).

3. Implikacje kryzysu dla determinant konkurencyjności krajów nordyckich

Globalny kryzys finansowy doprowadził do zakłóceń stabilności makroekonomicznej na świecie, podważając tym samym pozytywne efekty globalizacji²⁷. W sytuacji, gdy gospodarka światowa przeżywa kryzys, wykorzystanie przewagi konkurencyjnej stanowi największy bodziec dla rozwoju gospodarczego. Gospodarki nordyckie były w stanie utrzymać pozycję najbardziej konkurencyjnych krajów na rynkach światowych²⁸. Oceniając konkurencyjność tych gospodarek w stosunku do krajów innowacyjnych badanie oparto o wybrane raporty. Określenie konkurencyjności międzynarodowej w kontekście globalnego kryzysu finansowego wymaga spojrzenia na determinanty charakteryzujące Danię, Finlandię i Szwecję.

Kraje nordyckie należą do najbardziej konkurencyjnych gospodarek na świecie. Konkurencyjność ta jest pochodną wielu czynników i oceniana jest na podstawie kilku filarów. Wskazują na to zarówno wskaźniki dotyczące ogólnego poziomu rozwoju gospodarki, oraz te które charakteryzują ich innowacyjność, zdolność do absorpcji bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz poziom rozwoju potencjału ludzkiego. Na szczególną uwagę zasługuje zrównoważony rozwój Danii, Finlandii i Szwecji, obejmujący wskaźniki tempa wzrostu gospodarczego, poziomu zatrudnienia, finansów publicznych oraz wysokiej efektywności handlu zagranicznego. Należy podkreślić, że dla konkurencyjności krajów nordyckich najważniejszą rolę odgrywają determinanty decydujące o innowacyjności, stopniu wykorzystania nowoczesnych technologii, rozwoju infrastruktury i kapitału społecznego²⁹.

²⁷ F. Allen, E. Carletti, *The Global Financial Crisis*, "Monetary Policy under Financial Turbulence", Central Bank of Chile, s. 23–47, 2011.

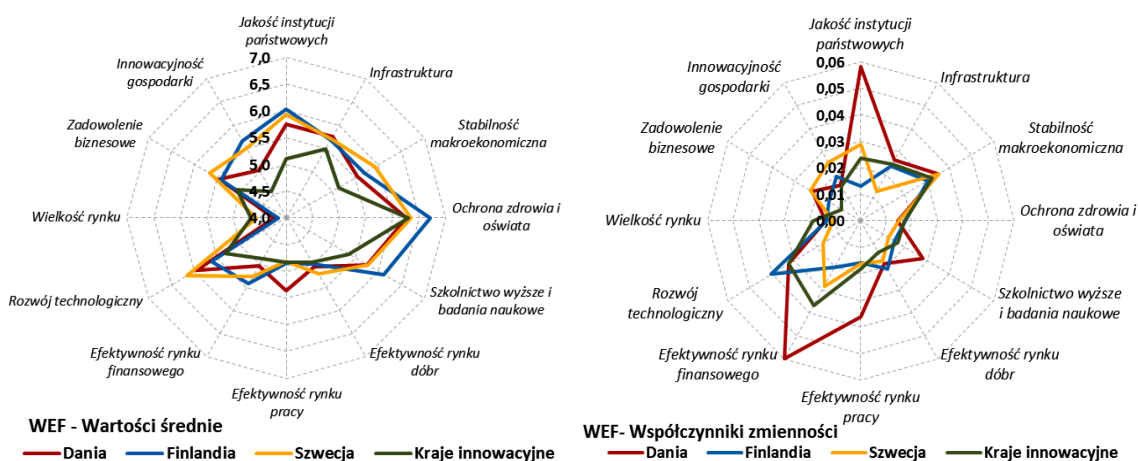
²⁸ H. Kristjansdottir, *Determinants of Nordic Competitiveness*, Faculty of Economics, University of Iceland, Reykjavik 2008; C. Ketels, *Sweden's position in the global economy*, Globaliserings Forum Rapport # 2, Stockholm 2012.

²⁹ J. L. Campbell, O. K. Pedersen, *Institutional competitiveness in the global economy: Denmark, the United States*, Regulation & Governance Volume 1 Issue 3, pp. 230–246, 2007; G. Gołębiowski, P. Szczepankowski, *Czynniki atrakcyjności północnoeuropejskiego modelu kapitalizmu. Implikacje dla Polski*, w: J. Bednarczyk, S. Bukowski,

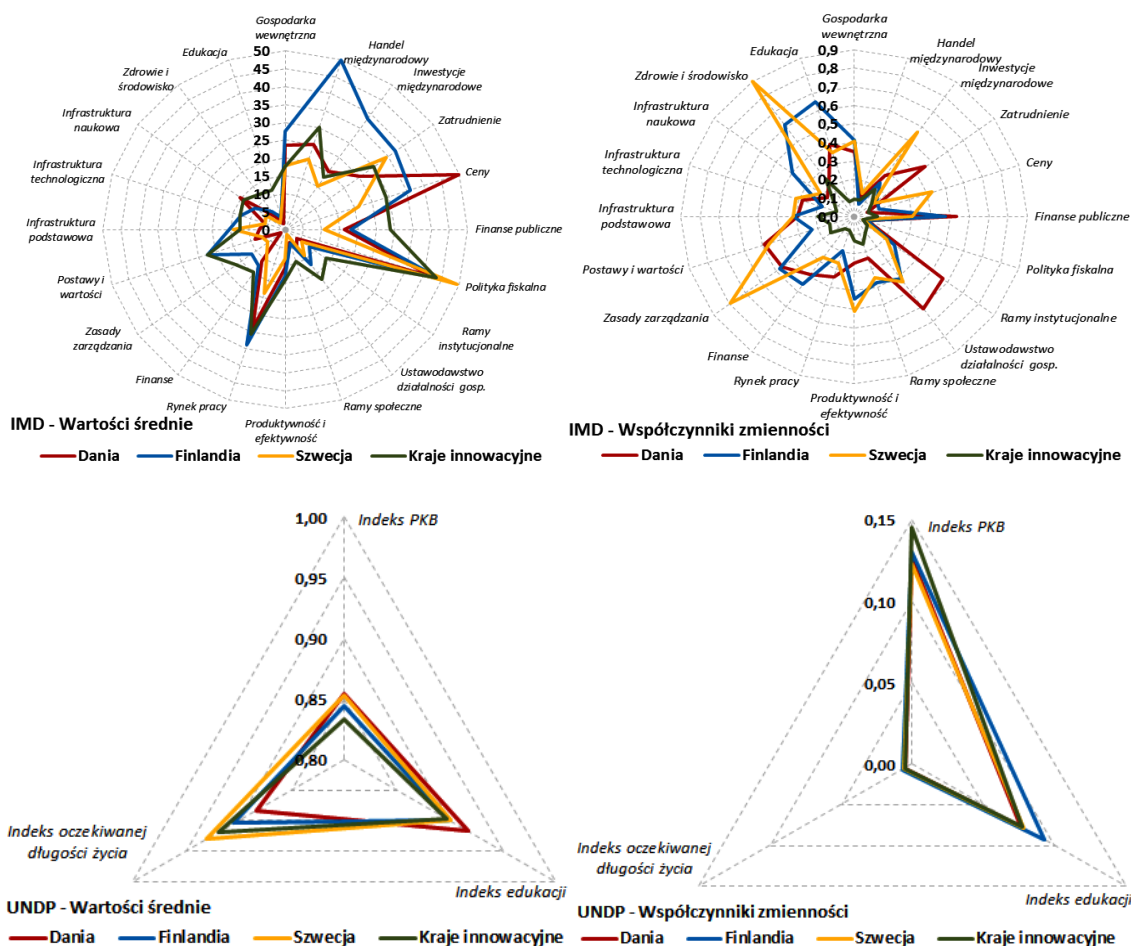
W analizowanym okresie subindeksy GCI w Danii, Finlandii i Szwecji, nie odbiegały od średniej krajów innowacyjnych. W latach 2007–2013 w badanych krajach wśród składowych rankingów, które zostały najwyżej ocenione należy wskazać: ochronę zdrowia i oświatę, rozwój technologiczny oraz szkolnictwo wyższe i badania naukowe. Natomiast najniżej ocenione zostały: wielkość rynku, efektywność rynku pracy oraz efektywność rynku dóbr. Z analizy współczynników zmienności wynika, że kryzys globalny wpłynął na: efektywność rynku finansowego, jakość instytucji państwowych oraz stabilność makroekonomiczną.

Ranking konkurencyjności gospodarek IMD za okres 2007–2013, wyraźnie wskazuje, że jednym z filarów sukcesu państw nordyckich jest jakość edukacji. Wszystkie kraje odznaczają się wysokim poziomem rozwoju technologicznego, łatwością prowadzenia biznesu, spójnością polityki rządowej oraz polityki społecznej. Najniżej ocenionymi czynnikami kształtującymi konkurencyjność gospodarek nordyckich są: polityka fiskalna, poziom cen oraz rynek pracy. Analiza współczynników potwierdza, że w latach 2007–2013 w badanych krajach największe zmiany nastąpiły w składowych: ustawodawstwo prowadzenia działalności gospodarczej, finanse publiczne, zdrowie i środowisko oraz zasady zarządzania.

Na pozycję konkurencyjną Danii, Finlandii i Szwecji w raportach UNDP, mają wpływ wszystkie wysoko ocenione składowe raportu, tj. indeks PKB, indeks edukacji oraz indeks oczekiwanej długości życia. Potwierdza to, że kraje nordyckie charakteryzują się wysokim poziomem życia. Przekłada się to na warunki rozwoju społeczno-gospodarczego. Z przeprowadzonej analizy, wynika że największe zmiany w badanym okresie wystąpiły w standardzie życia, natomiast najmniejsze w długości życia (rysunek 2).

W. Przybylska-Kapuścińska, *Polityka Wzrostu Gospodarczego w Polsce i w Unii Europejskiej*, CeDeWu Wydawnictwo, Warszawa 2008; T. Gylfason, B. Holmstrom, S. Korkman, H. T. Soderstrom, V. Vihriala, *Nordics in Global Crisis, Vulnerability and resilience*, The Research Institute of the Finnish Economy, Helsinki 2010; P. Rubaj, *Zmiany Międzynarodowej Konkurencyjności Szwecji w Drugiej Połowie XX Wieku w Aspekcie Ewolucji Szwedzkiego Modelu "Państwa Dobrobytu"*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013.

Rysunek 2. Wartości średnie i współczynniki zmienności dla czynników determinujących konkurencyjność Danii, Finlandii, Szwecji i krajów innowacyjnych, zgodnie z IMD World Competitiveness Center (IMD), World Economic Forum (WEF) i United Nations Development Programme (UNDP) w latach 2007–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z IMD World Competitiveness Center (2007–2013), World Economic Forum (2008–2013), United Nations Development Programme (2007–2014).

Przeprowadzone badanie potwierdziło, że mimo kryzysu globalnego, czynniki charakteryzujące konkurencyjność międzynarodową krajów nordyckich pozostały takie same. Przyczyniły się one do utrzymania wysokiego poziomu konkurencyjności gospodarek badanych krajów. Determinanty te okazały się istotne z punktu widzenia reakcji badanych krajów na globalny kryzys finansowy.

Zakończenie

Kraje nordyckie w latach 2007–2013 zajęły wysoką i względnie stałą pozycję w wybranych rankingach, tj. *World Economic Forum*, *IMD World Competitiveness Center* oraz *United Nations Development Programme*. Zróżnicowane metodologie wykorzystywane do opracowania wskaźników GCI, WCS oraz HDI powodują niejednoznaczną ocenę przewagi konkurencyjnej jednego kraju nad drugim.

Wyniki przeprowadzonego badania potwierdzają, że globalny kryzys finansowy wpłynął w odmienny sposób, na pozycję tych krajów w raportach. Analizowane indeksy i rankingi,

potwierdzają że determinanty nordyckiego modelu kapitalizmu wpływają korzystnie na utrzymanie konkurencyjności międzynarodowej gospodarek Danii, Finlandii i Szwecji.

Wśród czynników kształtujących konkurencyjność Danii, Finlandii i Szwecji na tle krajów innowacyjnych wyróżnić należy: zaawansowane technologie, innowacyjność, rozwój społeczny, standard życia, ochronę zdrowia, edukację, szkolnictwo wyższe i badania naukowe, infrastrukturę. Wpłynęły one pozytywnie na reakcję gospodarek nordyckich na globalny kryzys finansowy. W rezultacie konkurencyjność krajów nordyckich nie uległa dużym zmianom, szczególnie w fazie ustępowania kryzysu finansowego. Wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz innowacyjność Danii, Finlandii i Szwecji potwierdziły znaczącą rolę w kreowaniu trwałej konkurencyjności międzynarodowej w latach 2007–2013.

Literatura

1. Allen F., Carletti E., *The Global Financial Crisis*, “Monetary Policy under Financial Turbulence”, Central Bank of Chile, s. 23–47, 2011
2. Bieńkowski W., (red.), *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, Working Papers nr 284 World Economy Research Institute, Warszawa 2008
3. Campbell J. L., Pedersen, O. K., *Institutional competitiveness in the global economy: Denmark, the United States*, Regulation & Governance Volume 1 Issue 3, s. 230–246, 2007
4. Claessens S., Kose M. A., *Financial Crises: Explanations, Types, and Implications*, IMF Working Paper WP/13/28, International Monetary Fund, Washington 2013
5. Daszkiewicz N., (red.), *Konkurencyjność, Poziom makro, mezo i mikro*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008
6. Delgado M., Ketels C., Porter M., Stern S., *The Determinants of National Competitiveness*, The National Bureau of Economic Research Working Paper No. 18249, Cambridge 2012
7. European Commission, *European Competitiveness Report 2010*, Brussels 2010
8. European Commission, *European Competitiveness Report 2012*, Brussels 2012
9. Fair D., E., Raymond R., *The Competitiveness of Financial Institutions and Centres in Europe*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Boston, London 1994
10. Gołębiowski G., Szczepankowski P., *Czynniki atrakcyjności północnoeuropejskiego modelu kapitalizmu. Implikacje dla Polski*, w: Bednarczyk J., Bukowski S., Przybylska–Kapuścińska W., *Polityka Wzrostu Gospodarczego w Polsce i w Unii Europejskiej*, CeDeWu Wydawnictwo, Warszawa 2008
11. Gorynia M., (red.), *Luka konkurencyjna na poziomie przedsiębiorstwa a przystąpienie Polski do Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2002
12. Gylfason T., Holmstrom B., Korkman, S. Soderstrom H., T., Vihriala V., *Nordics in Global Crisis, Vulnerability and resilience*, The Research Institute of the Finnish Economy, Helsinki 2010
13. IMD World Competitiveness Center, *The World Competitiveness Yearbook 2007*, Lausanne 2007
14. IMD World Competitiveness Center, *The World Competitiveness Yearbook 2008*, Lausanne 2008.
15. IMD World Competitiveness Center, *The World Competitiveness Yearbook 2009*, Lausanne 2009

16. IMD World Competitiveness Center, *The World Competitiveness Yearbook 2010*, Lausanne 2010
17. IMD World Competitiveness Center, *The World Competitiveness Yearbook 2011*, Lausanne 2011
18. IMD World Competitiveness Center, *The World Competitiveness Yearbook 2012*, Lausanne 2012
19. IMD World Competitiveness Center, *The World Competitiveness Yearbook 2013*, Lausanne 2013
20. Karppi I., *Competitiveness in the Nordic Economies*, Nordregio Working Paper 2001:2, Stockholm 2001
21. Ketels C., *Sweden's position in the global economy*, Globaliserings Forum Rapport # 2, Stockholm 2012
22. Kristjansdottir H., *Determinants of Nordic Competitiveness*, Faculty of Economics, University of Iceland, Reykjavik 2008
23. Krugman P., *Competitiveness: a dangerous obsession*, Foreign Affairs March/ April, s. 28–44, 1994
24. Marciniak S., *Innowacyjność i konkurencyjność gospodarki*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010
25. Misala J., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki narodowej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011
26. Noga M., Stawicka M. K., (red.), *Globalizacja a konkurencyjność w gospodarce światowej*, CeDeWu Wydawnictwo, Warszawa 2008
27. Porter M., *The Competitive Advantage of Nations*, Harvard Business Review March – April 1990, s. 73-91
28. Rubaj P., *Zmiany Międzynarodowej Konkurencyjności Szwecji w Drugiej Połowie XX Wieku w Aspekcie Ewolucji Szwedzkiego Modelu "Państwa Dobrobytu"*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2013
29. Schumpeter J., *Teoria rozwoju gospodarczego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1960
30. Stern S., Porter M., Furman J., *The Determinants of National Innovative Capacity*, The National Bureau of Economic Research Working Paper No. 7876, Cambridge 2000
31. Tornqvist E., *Scandinavian or Nordic?*, Europe – The Nordic Countries, Yearbook of European Studies 10, s. 1–11, 1998.
32. United Nations Development Programme, 2007, *Human Development Report 2007/2008*, New York
33. United Nations Development Programme, 2009, *Human Development Report 2009*, New York
34. United Nations Development Programme, 2010, *Human Development Report 2010*, New York
35. United Nations Development Programme, 2011, *Human Development Report 2011*, New York
36. United Nations Development Programme, 2013, *Human Development Report 2013*, New York
37. United Nations Development Programme, 2014, *Human Development Report 2014*, New York
38. World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2008–2009*, Geneva 2008

39. World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2009–2010*, Geneva 2009
40. World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2010–2011*, Geneva 2010
41. World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2011–2012*, Geneva 2011
42. World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2012–2013*, Geneva 2012
43. World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2013–2014*, Geneva 2013

DETERMINANTS OF COMPETITIVENESS OF DENMARK, FINLAND AND SWEDEN DURING ECONOMIC SLOWDOWN 2007–2013

Summary

The article compares the determinants of competitiveness of the Nordic countries and innovation-driven economies in the context of the global financial crisis. Determinants analysed during period 2007-2013, in accordance with the methodology used by the World Economic Forum, the IMD World Competitiveness Center and the United Nations Development Programme. The high level of technology development, the good quality of institutions and macroeconomic stability, confirm the high competitiveness of these countries. Denmark, Finland and Sweden as innovation-driven economies, are high ranked on international competitiveness rankings.

Keywords: financial crisis, Nordic countries, economic competitiveness

mgr Leszek Leśniewski
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
e-mail: leszek_lesniewski@op.pl